

7. DERS

Siyer' i

Doğru

Okumak

﴿أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

(Resûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır; onlarla en güzel şekilde mücadele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, hidayete erenleri de çok iyi bilir

(Nahl Sûresi, 16/125)

HİRA

- Neden bu çağın insanı parçacı yaklaşımları seviyor?
- Siyer okumalarında parçacı yaklaşımlar ne gibi sorunlara sebep oluyor?
- Hz. Peygamber'in (sas) Mekke'deki daveti, gizli ve açık davet mi? Özel ve genel davet mi?
- Özel davette seçilen muhataplarda aranan özellikler nelerdir?
- Bugünün dünyasında davet meselesi nasıl anlaşılmalı ve nasıl yapılmalıdır?

PARÇACI OKUYUŞTAN BÜTÜNCÜL OKUYUŞA GEÇEREK, BÜTÜNÜ PARÇAYA KURBAN ETMEMEK ZORUNDAYIZ.

Yaşadığımız çağın en büyük sorunlarından bir tanesi de meselelere bütüncül bir göz ile bakamamak, elde ettiğimiz bazı verileri işin tamamı zannederek indirgemeci bir yaklaşım ile onların üzerine hükümler bina etmektir. Bu yanlış ve hatalı durum İslamî birçok meselede ne yazık ki çokça yapılmaktadır. Örneğin, *kader*, *şefaât*, *cennet* ve *cehennemin ebediliği*, *ecel*, *kıyamet alametleri*, *Mehdi*, *Mesih*, *Deccal* ve daha birçok konuda, birkaç ayet ve hadis üzerinden mesele tartışılıyor, o konu ile ilgili Kur'an'da geçen tüm ayetler, Efendimiz'in tüm beyanları ortaya konarak bütüncül bir okuma yapılacağı yerde, önceden belirlenen kanaati desteklemek adına bir iki delil ile mesele izah edilmeye çalışılıyor; böyle olunca da doğal olarak çok yanlış ve eksik düşüncelerin ortaya çıkmasına neden oluyor.

Bu parçacı okuyuştan Siyer okumaları da nasibi almıştır .Bazen mevcut duruma Siyer’den referans bulma adına, bazen aceleci davranarak kısmi verilerle nihai hükme gitme adına, bazen başka bir mülâhaza ile ne yazık ki, Siyer’in içerisindeki bazı meselelerde, bu tarz yanlışlara sıklıkla düşülmektedir. Mesela, *Şakk-ı Sadr Hadisesi*¹ *Rahib Bahira Hatırası*,² *Garânîk Kıssası*,³ *Kırtâs Hadisesi*,⁴ *Fedek Meselesi*,⁵ *Gadîr-i Hum Olayı*,⁶ *Benî Kurayza Gazvesi*⁷ ve daha birçok hadise bu parçacı yaklaşımdan etkilenmiştir .Bu ve burada anmadığımız diğer birçok mesele, elde edilen birkaç rivayet üzerinden değerlendirilmeye çalışılmış, bundan dolayı da çok eksik ve hatalı hükümlere varılmıştır. İşte bu tarz hatalara düşmemek için kesinlikle *istikraî* okuma denilen bütüncül bir okuma yapmalı ,aceleci davranmamalı ,özellikle hüküm beyan edilecek yerlerde o konu hakkındaki rivayet ve değerlendirmelerin büyük bir kısmına ulaştıktan sonra nihai hükmü vermelidir .

Bu konunun daha iyi anlaşılması için Hz. Peygamber’in (sas) *Mekke* ve *Medine* dönemlerine ait iki örnek vermek istiyorum. Bu örnekler üzerinden parçacı okuyuşun zararlarına, bütüncül okumanın ise faydalarına dair önemli ipuçları yakalayacağız.

Bugün Siyer kitaplarımızın büyük bir kısmı Efendimiz’in *Mekke* dönemini anlatırken, o dönemin ilk yıllarını iki devreye ayırırlar; bu devrelerin ilkinde *gizli davet yılları*, diğerine ise *aleni yani açık davet yılları* derler.⁸ Ve genellikle Hz. Peygamber’e (sas) inanan ilk müminlerin, toplumun zayıf, köle ve cariyelerinden oluştuğu iddia edilir.⁹ Yaygın bir kanaat haline gelen bu tespit, parçacı okuyuşun bir neticesidir. Eğer biz Hz. Peygamber’in *Mekke*

¹ **Şakk-ı Sadr Hadisesi:** Hz. Peygamber’in hayatında birkaç kez göğsünün melekler tarafından açılıp, kalbinin temizlenmesi ve bazı üstün niteliklerle donatılması hadisesidir. Bkz: İbn Hişam, *es-Sîre*, c. 1, s. 173, 174; İbn Kesir, *el-Bidaye*, c. 2, s. 274, 275; Zehebî, *Tarih*, s. 47

² **Rahib Bahira Hatırası:** Hz. Peygamber’in on iki yaşlarında iken amcası Ebû Talib ile birlikte ticari bir maksatla Busra/Suriye pazarına gittiğinde, orada karşılaştığı Rahib Bahira ile olan görüşme hadisesidir. Bkz: İbn Sa’d, *Tabakât*, c. 1, s. 153-155; Ebû Nuaym, *Delâil*, c. 1, s. 168, 169; *Beyhakî, Delâil*, c. 2, s. 27

³ **Garânîk Kıssası:** Hz. Peygamber’in müşriklerin gönlünü İslam’a ısındırmayı arzu ettiği bir sırada,-hâşâ- şeytanın telkinleri ile okunan Kur’an ayetleri içerisinde, onları memnun edecek bazı kelimelerin karıştığını, daha sonra Cebrail’in ikazı ile düzeltildiğini iddia eden bir kıssadır. Olayın detayları ve aslı için bkz: Cerrahoğlu, İsmail; *TDV, İslam Ansiklopedisi*, c. 13, s. 361-366

⁴ **Kırtâs Hadisesi:** Hz. Peygamber’in vefatına neden olan hastalığı zamanında, yanında bulunan Sahâbe’den vasiyetini yazdırmak için kâğıt, kalem istemesi; sonrasında rahatsızlığının şiddetlenmesi üzerine bayılması, Hz. Ömer’in de Efendimiz’in bu halinden dolayı vasiyet yazılmasını engellemesi hadisesidir. Bu konuda aktarılan farklı rivayetleri görmek için bkz: İbn Sa’d, *Tabakât*, c. 2, s. 242-245

⁵ **Fedek Meselesi:** Hayber’in fethinden sonra barış yoluyla alınan ve yarısı Hz. Peygamber’e (sas), Hz. Peygamber tarafından da Ehli Beyt’ine ihtiyaçlarını karşılamaları üzere verilen arazidir. Hz. Peygamber’in vefatından sonra, Hz. Ebû Bekir, Efendimiz’den duyduğu bir hadis üzerine bu araziye Hz. Fatıma’dan geri almış, bu da bazı kırgınlıkların ortaya çıkmasına sebep olmuştu. Bkz: Buhari, *Ferâiz*, 3, *İtisam*, 5, *Meğâzi*, 14; Müslim, *Cihad*, 49; Ebû Davud, *İmâre*, 1

⁶ **Gadîr-i Hum Olayı:** Yemen’e gönderilen Hz. Ali ile o grup içerisinde yer alan bazı sahâbiler arasında çıkan tartışmadan dolayı Efendimiz’in, yer konaklamaya elverişli olmamasına rağmen Gadîr-i Hüm mevkiinde konaklaması ve Hz. Ali hakkında bir hutbe irad etmesi meselesidir. Bu hutbe Ehli Sünnet tarafından Hz. Ali’nin faziletinin beyanı olarak anlaşılırken, Şia tarafından ise Hz. Ali’nin hilafetinin tayin ve müjdesi olarak anlaşılmıştır. Bkz: Müslim, *Fedâilü’s-Sâhabe*,36; İbn Mace, *Mukaddime*, 11; Hâkim, *el-Müstedrek*, c. 3, s. 109; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, c. 4, s. 367

⁷ **Benî Kurayza Gazvesi:** Hicretin 5. yılında, Hendek Gazvesi sırasında yaptıkları ihanet neticesinde, Sa’d b. Muaz’ın verdiği hüküm ile savaşçı erkeklerinin kılıçtan geçirildiği hadisedir. Bkz: İbn Hişam, *es-Sîre*, c. 3, s. 147-150; Vakidi, *Kitabü’l-Meğâzi*, c. 2, s. 457; İbn Kesir, *el-Bidaye*, c. 4, s. 103

⁸ Ramazan el-Bûtî, *Fıkhu’s-Siyre*, s. 90, 91; *Mevdüdi, Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber’in Hayatı*, s. 598-603; *Safiyürrahmân el-Mübârekefûri, er-Rahiku’l-Mahtûm*, s. 93-97

⁹ Ramazan el-Bûtî, *Fıkhu’s-Siyre*, s. 90; *Muhammed Heykel, Hz. Muhammed Mustafa*, s. 140; M.G.S. Hodgson, *İslam’ın Serüveni*, s 106 .

hayatını bütüncül bir göz ile okusaydık ve olayların tamamını ortaya koyarak, meseleleri birbirleri ile ilişkilendirerek anlamaya çalışsaydık, Hz. Peygamber'in bir örgüt mantığı ile hiçbir zaman davet çalışması yapmadığını ve toplumun sadece bir kesimi üzerine yoğunlaşmadığını çok rahat bir şekilde gözlemleyebilirdik .

Eğer Efendimiz'in (sas) yaptığı davet, gizli bir çalışma olsaydı ilk günden itibaren Müslümanlar; baskı, işkence ve yıldırımlarla karşılaşır mıydı? Bir davet gizli olsa ilk altı ayda *Dârü'l-Erkâm*'a alınan kırk beş sahabî Mekke'nin sayılı on ailesinden ve bazı antlaşmalı ailelerden olur muydu? Eğer Efendimiz'e inanan ilk müminler hep zayıf, köle ve cariyelerden oluşsaydı, başta Mekke'nin en zenginleri olan Benî Ümeyye mensubu Hz. Osman, Benî Zühre mensubu Abdurrahman b. Avf, Benî Mahzûm mensubu Erkâm b. Ebî'l-Erkâm ve daha nicelerinin iman etmeleri nasıl değerlendirilecek?

Dolayısı ile burada parçacı okuyuştan kaynaklanan bazı sıkıntılar olduğu muhakkaktır. Biz rivayetlerin oldukça sınırlı olduğu bu döneme ait ulaşabildiğimiz kadarı ile tüm verileri bir araya getirirsek, mevcut siyer kaynakları ile yetinmeyip, Sahâbe hayatlarına ve onların İslam'a girmelerine dair rivayetleri de bunların yanına getirerek, genel bir okuyuşa tabi tutarsak, şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; Efendimiz (sas) Mekke'nin o zorlu günlerinde *gizli davet* değil *özel davet* ya da bir başka ifade ile *bireysel davet* yapmıştır. Takriben üç yıl süren bu sürecin sonrasında özel davetten, *genel davete*, yani *kitlesel davete* bir geçiş olmuştur. Bu süreç içerisinde Peygamberimiz asla toplumun sadece bir kesimi ile daveti sınırlandırmamış, ne tamamen zenginlerin ve hürlerin üzerinde, ne tamamen fakirlerin ve kölelerin üzerinde yoğunlaşmış, işin başında çekirdek kadronun inşası amacı ile Risalet davasının bu ağır yükünü taşıyabilecek, her türlü zorluklara göğüs gerebilecek muhataplar belirleyerek, onlar üzerinden bu işi sürdürmeyi amaçlamıştır. Dolayısı ile ilk dönemlerde herkese değil, belirlenen özel muhataplara İslam'ın mesajları arz edildiği için o davet, özel veya bireysel bir davet olmuş, sonra toplumun tüm kesimlerine açıldığı için davet, genel veya kitlesel davete dönüşmüştür.

Biz Hz. Peygamber'in (sas) Mekke dönemindeki bu ilk altı yılını şöyle tasnif edebiliriz:

1. Devre: Özel davet, gizli örgütlenme. Bu devre yaklaşık üç yıl sürmüştür.

2. Devre: Genel davet, gizli örgütlenme. Bu devre de nübüvvetin üçüncü yılından başlayarak altıncı yılına kadar devam etmiştir. Bu dönemde davet, genel bir sürece girmişse de, *Dârü'l-Erkâm*'da gizli örgütlenme devam etmiştir.

3. Devre: Genel davet, açık örgütlenme. Bu devre Hz. Ömer'in Müslüman oluşu ile başlamış ve Mekke döneminin sonlarına kadar da devam etmiştir.¹⁰

Meseleye muhataplar açısından bakarsak, özellikle ilk Müslüman olan kırk beş kişi¹¹ üzerinden şöyle bir değerlendirme yapabiliriz:

Cinsiyetleri: Otuz iki erkek, on üç kadın

Sınıfsal Tabanları: Otuz dört zengin, on bir fakir

¹⁰ Yıldırım, Muhammed Emin, *Nebevî Eğitim Modeli, Dârü'l-Erkâm*, s. 45

¹¹ Bu kırk beş sahabînin kimler olduğunu görmek için bkz: Yıldırım, Muhammed Emin, *Nebevî Eğitim Modeli, Dârü'l-Erkâm*, s. 69-83

Sosyal Statüleri: Otuz biri hür, yedisi mevali, yedisi köle. Hürler Mekke'nin en meşhur on ailesinden ve antlaşmalı ailelerinden oluşmaktadır.

Yaşları: Yirmi beş-yirmi sekiz arası

Okuma-Yazma Oranı: Sekiz tanesi¹² okuma yazma biliyor. ¹³

Görüldüğü gibi, Hz. Peygamber İslam'a insanları davet ederken toplumun bir kesimi üzerinde yoğunlaşmamış, işin başında özel muhataplarla daveti yürütmüş, sonrasında ise tüm insanları bu işin içerisine dâhil etmiştir.

Bütüncül okumanın insana neler kazandırdığını görebilmek için ikinci örneğimizi Efendimiz'in (sas) Medine hayatından, Kur'an'ın **yevmü'l-furkan** ¹⁴ dediği, iman ile inkârın o ilk büyük karşılaşması olan *Bedir Gazvesi* üzerinden verelim.

Mevcut Siyer kitaplarının büyük bir kısmında *Bedir Gazvesi* ne yazık ki diğer gazve ve seriyyelerde de olduğu gibi hep askeri yönden anlatılır, savaşın sıcak çatışma sahneleri işin merkezine alınır ve "şöyle başladı ,şu şunu öldürdü ,sonra netice şu oldu" gibi cümlelerle nihayete erdirilir. Mesela *Bedir Gazvesi*'ni bize anlatan kitaplara baktığımızda ;Efendimiz'in 313 kişi ile Medine'den yola çıktığını, 160 km. uzaklıktaki *Bedir*'e geldiğini, askerlerini orada konuşlandırdığını, sonra Sahâbe'den Hubab b. Münzir'in o yere bazı haklı gerekçelerle itiraz ettiğini, sonrasında Allah Resulü'nün, Hubbab'ın görüşünü kabul ettiğini ve onun dediği gibi ordunun yerini değiştirdiğini anlatırlar. Sonra Efendimiz'in ordusunu düzenlediğini, o anda Müşriklerden Velid, Utbe ve Şeybe'nin ileri çıktıklarını, karşılıklı çarpışmak için üç rakip istediklerini, önce Ensar'dan üç yiğidin öne çıktığını, Utbe'nin onları kabul etmediğini, bu sefer Hz. Hamza'nın, Hz. Ali'nin ve Efendimiz'in diğer amcası Haris'in oğlu Ubeyde'nin çıktıklarını ve çarpışmaya başladıklarını anlatırlar. Çarpışma sonunda Hz. Hamza ile Hz. Ali'nin rakiplerini devirdiklerini, Ubeyde'nin ise yaralandığını sonrasında ise şehit olduğu aktarılır. Sonrasında savaşın başladığı, çok çetin bir savaş verildiğini, meleklerin yardımını ve o sıcak çatışma anlarında yaşanan bazı hadiseler anlatılır . İşin neticesinde Müslümanların galip geldiğini, o gün o meydana on dört Sahabî'nin şehit olduğunu, içlerinde Ebû Cehil, Ümeyye b. Halef ve daha birçok Mekke'nin ileri gelenlerinin olduğu yetmiş müşrikin öldürüldüğü ve bir bu kadarının da esir alındığı rivayet edilir. Sonrasında Efendimiz'in (sas) esirlere nasıl muamele edileceği konusunu Sahâbe ile istişare ettiğini ve esirler meselesi çözüme kavuşturulup Medine'ye büyük bir sevinç ile dönüldüğü anlatılır. Aşağı-yukarı hacimlerine göre Siyer kitaplarımızın anlattığı Bedir Gazvesi bu şekildedir. Bazen iki sayfada, bazen beş sayfada, bazen de on sayfada hep buna benzer olaylar anlatılır, dediğimiz gibi savaş hep sıcak çatışma üzerinden yansıtılır.

Elbette bu aktarılanlar önemlidir ve kesinlikle okuyucuya bu bilgiler anlaşılır bir dil ile takdim edilmelidir. Ancak şu husus unutulmamalıdır ki, İslam Tarihi'nin çok önemli bir

¹² O günün Mekke'sinde okuma-yazma oranının çok düşük olduğunu bilirsek, bu sayının değerini daha iyi anlamış oluruz. Belâzurî'ye göre o günün Mekke'sinde okuma-yazma bilenlerin sayısı sadece on yedidir. Bkz: Belâzurî, *Fütûhu'l-Büldân*, s. 693

¹³ Bu değerlendirmelerin açılımı için bkz: Yıldırım, Muhammed Emin, *Nebevî Eğitim Modeli, Dârü'l-Erkâm*, s. 84-92

¹⁴ "Eğer Allah'a ve hak ile batılın ayrıldığı gün, (*Yevmü'l-Furkan*) iki ordunun birbiri ile karşılaştığı gün (Bedir savaşında) kulumuza indirdiğimize inanmışsanız, bilin ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Resulü'ne, onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve yolcuya aittir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir." Enfal Sûresi, 8/41

olayı olan *Bedir Gazvesi* bu anlatılanlarla sınırlı değildir. Hadisenin hazırlık devresini dikkate alınmazsa, Efendimiz'in *Medine*'den çıkıp, *Bedir*'e gelip, savaş sonrası tekrardan *Medine*'ye dönüşü tam on dokuz gündür¹⁵. Bu on dokuz günlük zaman içerisinde sıcak savaşın yapıldığı süre, Ramazan'ın 17. gününün sabah saatlerinde beş-altı saatlik bir bölümdür. Bugün Siyer kitaplarının anlattığı *Bedir Gazvesi*, işte bu sıcak çatışmanın yaşandığı saatlere ait bölümlerdir. Yani *Bedir Gazvesi*'nin on dokuz gün süren yolculuğunun sadece yarım günü anlatılmakta, asıl mesaj ve ders alınacak kısımlar ne yazık ki, parçacı okuyuşa kurban edilmekte ve istenilen oranda dikkate alınmamaktadır.

Savaş meydanında olan o hadiseler ne kadar önemli ise savaşın öncesinde ve sonrasında olan hadiselerde en az o kadar önemlidir ve tüm bunlar bir bütün halinde okunduğu zaman ortaya istenilen oranda istifade çıkacaktır.

Bedir Gazvesi'ni aktaran kitapların bir kısmında neler gözden kaçırılmıştır?

İlk kez kocalarını, oğullarını, kardeşlerini savaşa gönderen Müslüman hanımların ruh halleri, tavır ve davranışları, dile getirdikleri bazı sözleri...

Sahâbe'nin cihad ve şehadet aşkı adına ortaya koydukları heyecanları, baba-oğul, dayı-yeğen, amca-yeğen; birbirleri ile yaptıkları tartışmaları ve cihada katılma arzularının ne kadar fazla olduğu...

Yaşları on beşin altında olan çocukların bile savaşa katılma arzusu ile nasıl çırpındıklarını, Müslümanların *Bedir*'den dönene kadar neler yaptıklarını ve bazılarının bir ömür *Bedir*'e katılmama ızdırabı ile nasıl inlediklerini...

İlk kez bu düzeyde büyük bir savaşa katılan Efendimiz'in (sas) ruh hali ve bu halinin davranışlarına ve sözlerine etkisi, yol boyunca Efendimiz'in konuşmaları...

Bedir'e giderken izlenen güzergâh ve bu güzergâhtaki yirmi ayrı yerin bazılarında yapılan konaklamalar,¹⁶ on gün süren bu yolculukta karşılaşılan hadiseler, yapılan konuşmalar, özellikle Sahabe'nin birbirleri ile olan münasebetleri...

Çok önemli bir husus olarak *Bedir*'e giderken, yol boyunca, savaş sonrası ve döndükten sonra nazil olan ayetler ve bu ayetlerin Efendimiz'in (sas) ve Sahâbe'nin dünyasına etkileri...

Meleklerin bu savaşta yer almalarının hikmetleri, Cebrail'in onların komutanı olarak katılması, Allah (cc) katında bu savaşın ve savaşa katılanların değeri...

Savaş sonrası yaşananlar, dönüş yolunun heyecanı, Sahâbe'nin bu büyük galibiyet karşısındaki tavırları, *Medine*'ye girişleri ve sonrasında hadiseler...

Esirlerin *Medine*'deki halleri, başlatılan okuma-yazma seferberliği, Müslümanların ahlakları ile nicelerinin yüreklerini fethetmesi ve ön yargıların kırılması...

Bedir galibiyetinin *Medine*'deki İslam Devleti'nin gelişimine etkileri, dost ve düşmanların bu zaferi nasıl karşıladıkları *Mekke* tarafındaki durum ve daha neler neler...

¹⁵ Efendimiz (sas) *Medine*'den Hicrî 8 Ramazan 2'de çıkmış, savaş 17 Ramazan 2 Cuma günü (Miladi, 13 Mart 624) olmuş, *Medine*'ye ise, 27 Ramazan'da (Miladi, 23 Mart) ulaşmıştır.

¹⁶ Bu güzergâhları ve hangilerinde konaklamanın yapıldığını görmek için bkz: İbn Hişam, *es-Sîre*, c. 2, s. 264-266

Bu dikkat çekmeye çalıştığımız hususlara değinilmeden *Bedir Gazvesi* tam anlaşılabilir mi? Meseleye sadece savaş ekseninde bakmak, okumaları bu parça üzerinden yürütmek, burada söylenen ve söylenmeyen yüzlerce önemli mesajdan bizi mahrum bırakmaz mı?

İşte bundan dolayı diyoruz ki, Siyer’i doğru okumak ve okuduklarımızdan gereğince istifade etmek için kesinlikle parçacı okuyuşları terk etmeli, bütüncül bir okuyuşa geçmeli, bir mesele hakkında nihai hükmü verebilmek için ulaşılabilecek tüm rivayetleri dikkate almalı ve asla zihinlerde belirlenen kanaatlere delil bulmak için bir okuma yapmamalı, bilakis okuduktan sonra elde edilen veriler çerçevesinde hükümler ortaya koymalıdır.

DÂRÜ’L-ERKÂM

- Hz. Peygamber’in Mekke’deki davet çalışmalarında izlediği yöntemler hakkında neler söylersiniz?
- Daveti toplumun belli kesimleri üzerinden yoğunlaştırmama hassasiyetinin sebepleri nelerdir?
- İlk günden itibaren davetin muhatapları içerisinde azımsanmayacak kadar hanım olmasını nasıl izah edersiniz?
- İlk muhatapların gençlerden oluşması tevafuk mu? Bilinçli bir tercih mi?
- Bedir Gazvesi gibi özünde savaş olan bir hadise, anlaşılmaya çalışılırken nelere dikkat etmek gerekir?

SUFFA

- PARÇACI OKUYUŞTAN BÜTÜNCÜL OKUYUŞA GEÇEREK, BİR OKUMA YAP KI, GERÇEK MANADA İSTİFADE EDEBİLESİN, BÜTÜNÜ PARÇAYA KURBAN ETMEYESİN.
- HAKİKATİ BULMAYI VE EN DOĞRUYA ULAŞMAYI KENDİNE HEDEF OLARAK BELİRLE KI, KANAATLERİNE DELİL DEĞİL, DELİLLERİNLE KANAAT OLUŞTURABİLESİN.
- ACELECİ DAVRANARAK, DERİNLEMESİNE ARAŞTIRMA YAPMADIĞIN MESELELERDE KONUŞMA KI, YANLIŞA KAPI AÇMAYASIN, İLERİ DE MAHCUP OLACAĞIN DURUMLARA DÜŞMEYESİN.
- HZ. PEYGAMBER’İN TEBLİĞ VE DAVET ADINA ORTAYA KOYDUĞU ÖRNEKLİĞİ İYİCE ANLA KI, BOŞA ZAMAN HARCAMAYASIN, AKINTIYA KARŞI KÜREK ÇEKMEYESİN.
- HZ. PEYGAMBER’İN TÜM SAVAŞLARININ BİRER MEKTEP OLDUĞUNU UNUTMA KI, MESELEYİ SADECE KILIÇLARA MAHKÛM ETMEYESİN, ATILAN HER ADIMDAN İSTİFADE ETME YOLLARINI ARAYABİLESİN.